

Sadržaj knjige: „OBLIGACIONO PRAVO – OPŠTI DIO“ Knjiga druga, 2019.

Autora: prof. dr Slobodana Stanišića iz Banja Luke

Odjeljak 1 UGOVOR

Odsjek 1. OPŠTA I ISTORIJSKO-PРАВNA RAZMATRANJA O POJMU UGOVORA U PРАВNOJ NAUCI I LEGISLATIVI

- I. POJAM UGOVORA U RIMSKOM PRAVU
- II. POJAM UGOVORA U PРАВNOJ NAUCI
- III. POJAM UGOVORA U LEGISLATIVI
- IV. RAZLIKA IZMEĐU UGOVORA I DRUGIH PРАВNIH POSLOVA, SPORAZUMA I SAGLASNOSTI KOJI NEMAJU DEJSTVO USTANOVLJENJA, MODIFIKACIJE ILI UKIDANJA OBLIGACIJE
- V. PORIJEKLO I TERMINOLOGIJA

Odsjek 2. OSNOVNA NAČELA SAVREMENOG UGOVORNOG PRAVA

- I. NAČELO AUTONOMIJE VOLJE
- II. NAČELO KONSENSUALIZMA

Odjeljak 2 PODJELA UGOVORA

Odsjek 1. PODJELA UGOVORA U RIMSKOM PRAVU

- I. REALNI UGOVORI
- II. VERBALNI UGOVORI
- III. LITERALNI UGOVORI
- IV. KONSENZUALNI UGOVORI
- V. NEIMENOVANI UGOVORI U RIMSKOM PRAVU

Odsjek 2. PODJELA UGOVORA U SAVREMENOM UGOVORNOM PRAVU

- I. PODJELA UGOVORA PREMA TOME DA LI IH ZAKON POSEBNO REGULIŠE I IMENUJE
  1. Imenovani ugovori
  2. Neimenovani ugovori
- II. PODJELA UGOVORA PREMA TOME DA LI JE PROPISANA ILI UGOVORENA FORMA USLOV ZA NASTANAK UGOVORA
  1. Porijeklo ugovornog formalizma
  2. Formalni ugovori
    - 2.1. Opšta razmatranja
    - 2.2. Pojam formalnih ugovora
      - 2.2.1. Jednostrano formalni ugovori
      - 2.2.2. Dvostrano formalni ugovori
    - 2.3. Realni ugovori
  3. Neformalni ugovori
- III. PODJELA UGOVORA PREMA TOME DA LI OBAVEZE POSTOJE SAMO NA JEDNOJ ILI NA OBJE STRANE
  1. Jednostrano-obavezni i dvostrano obavezni ugovori

2. Značaj podjele ugovora na jednostrano-obavezne i dvostrano-obavezne

IV. PODJELA UGOVORA PREMA TOME DA LI SE ZA KORISTI PRIMLJENE OD DRUGE UGOVORNE STRANE DAJE ILI NE DAJE NAKNADA

1. Teretni i dobročini ugovori

1.1. Pojam

1.2. Razlikovanje teretnih i dobročinih ugovora sa aspekta primjene pravila ugovornog prava

V. PODJELA UGOVORA PREMA TOME DA LI JE U TRENUTKU ZAKLJUČENJA UGOVORA POZNAT OBIM I ODNOS UZAJAMNIH DAVANJA

1. Komutativni i aleatorni ugovori

1.1. Komutativni ugovori

1.2. Aleatorni ugovori

1.3. Razlika između aleatornih ugovora i ugovora pod uslovom

1.4. Značaj podjele na komutativne i aleatorne ugovore

VI. PODJELA UGOVORA PREMA TOME DA LI SE OBAVEZA IZVRŠAVA U JEDNOM TRENUTKU I U OKVIRU JEDNOG AKTA DAVANJA, ČINJENJA ILI UZDRŽAVANJA ILI U ODREĐENOM DUŽEM VREMENSKOM PERIODU KROZ VIŠE TAKVIH AKATA

1. Opšta i terminološka razmatranja

2. Trenutni ugovori

2.1. Pojam

3. Trajni ugovori

VII. PODJELA UGOVORA PREMA TOME DA LI JE SADRŽAJ OBAVEZE KARAKTERISTIČAN SAMO ZA JEDNU KONKRETNU VRSTU UGOVORA ILI ZA DVA ILI VIŠE RAZLIČITIH UGOVORA

1. Prosti (jednostavni) ugovori

2. Složeni (mješoviti) ugovori

2.1. Priroda složenih ugovora

VIII. PODJELA UGOVORA PREMA NAČINU ZAKLJUČENJA

1. Ugovori sa sporazumno određenom sadržinom

2. Ugovori po pristupu

2.1. Opšta razmatranja

2.2. Pojam ugovora po pristupu

3. Kolektivni i individualni ugovori

3.1. Kolektivni ugovori

3.2. Individualni ugovori

4. Opšti (generalni) i posebni (specijalni) ugovori

4.1. Opšti ili generalni ugovori

4.2. Posebni (specijalni) ugovori

IX. PODJELA UGOVORA PREMA MEĐUSOBNOJ ZAVISNOSTI

1. Samostalni i zavisni (akcesorni) ugovori

1.1. Samostalni ugovori

1.2. Zavisni ili akcesorni ugovori

X. PODJELA UGOVORA PREMA LIČNIM SVOJSTVIMA UGOVORNIKA

1. Ugovori "intuitu personae"

1.1. Posebna pravila koja se odnose na ugovore "intuitu personae"

2. Ugovori koji se zaključuju bez obzira na lična svojstva ugovornika

3. Kako razlikovati ugovore *intuitu personae* od onih koji to nisu?

XI. PODJELA UGOVORA PREMA UGOVORNOJ OBAVEZI DA SE ZAKLJUČI DRUGI UGOVOR

1. Prethodni ugovor (predugovor) i glavni (konačni) ugovor
2. Pretpostavke za nastanak i punovažnost prethodnog ugovora
3. Vrste prethodnog ugovora
  - 3.1. Jednostrano-obavezan prethodni ugovor
  - 3.2. Dvostrano-obavezan prethodni ugovor
4. Razlika između prethodnog ugovora i nekih drugih instituta
5. Kauza i trajanje prethodnog ugovora
6. Dejstva prethodnog ugovora
7. Forma prethodnog ugovora
8. Prenos prava i obaveza iz prethodnog ugovora
9. Sredstva obezbjeđenja izvršenja prethodnog ugovora
10. Prethodni ugovor i promijenjene okolnosti
11. Prestanak prethodnog ugovora

XII. PODJELA UGOVORA PREMA PREPOZNATLJIVOSTI RAZLOGA OBAVEZIVANJA Uvod

1. Kauzalni ugovori
2. Apstraktni ugovori

Odjeljak 1 USLOVI ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA

Odsjek 1. USLOVI ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA KOJI SE ODNOSE NA UGOVORNIKE

I. SPOSOBNOST UGOVARANJA

1. Sposobnost fizičkih lica
  - 1.1. Apsolutna nesposobnost ugovaranja
  - 1.2. Relativna nesposobnost ugovaranja
2. Sposobnost pravnih lica
  - 2.1. Pravna sposobnost pravnog lica
  - 2.2. Poslovna sposobnost pravnog lica
3. Sposobnost ugovaranja i zastupanje
4. „Ugovor sa samim sobom“

II. SAGLASNOST VOLJA

1. Volja za zaključenje ugovora
  - 1.1. Ozbiljnost volje
  - 1.2. Stvarnost i prividnost volje
  - 1.3. Sloboda volje
  - 1.4. Usmjerenost volje na postizanje cilja koji je moguće ostvariti
2. Unutrašnja i izjavljena volja za zaključenje ugovora
3. Načini izjavljivanja volje za zaključenje ugovora
  - 3.1. Ispoljavanje volje za zaključenje ugovora aktivnim ponašanjem
  - 3.2. Ispoljavanje volje za zaključenje ugovora pasivnim ponašanjem

Odsjek 2. NASTAJANJE SAGLASNOSTI ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA

I. PREGOVORI

1. Pregovori kao aktivnosti kontrahenata prije i poslije zaključenja ugovora
  - 1.1. Pregovori kao prethodne radnje budućih ugovornika

- 1.2. Pregovori kao aktivnosti kontrahenata nakon zaključenja ugovora
  - 1.2.1. Pregovori za vrijeme izvršenja ugovora
  - 1.2.2. Pregovori o djelimičnom ispunjenju ili o prestanku ugovora
- 2. Pravni odnos pregovaranja
- 3. Značaj pregovora
- 4. Obilježja pregovora
  - 4.1. Bilateralnost
  - 4.2. Protivrječnost
  - 4.3. Privremenost
  - 4.4. Neizvjesnost (aleatornost)
- 5. Dejstvo pregovora
- 6. Pravna priroda pregovora i obaveze pregovarača
- II. POSLJEDICE PROPUŠTANJA OBAVEZA PREGOVARAČA
  - 1. Predugovorna odgovornost za štetu (*culpa in contrahendo*)
    - 1.1. Nastanak i istorijski razvoj culpa in contrahendo
    - 1.2. Pravna priroda predugovorne odgovornosti za štetu
      - 1.2.1. Deliktna teorija
      - 1.2.2. Ugovorna teorija
      - 1.2.3. Kvaziugovorna teorija
      - 1.2.4. Teorija o heterogenoj prirodi odgovornosti za štetu u fazi pregovora
  - 2. Oblici i pretpostavke predugovorne odgovornosti
    - 2.1. Povreda opštih načela obligacionog i ugovornog prava u fazi pregovaranja – neizvršavanje predugovorne obaveze zaštite (obaveze lojalnosti i diskrecije)
    - 2.2. Vođenje pregovora bez namjere zaključenja ugovora
    - 2.3. Prekid pregovora zbog odustanka od namjere zaključenja ugovora bez osnovanog razloga
  - 3. Obim predugovorne odgovornosti za štetu
  - 4. Krivica kao osnov predugovorne odgovornosti
  - 5. Ostali slučajevi predugovorne odgovornosti

Odsjek 3. PONUDA ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA

I. POJAM

- 1. Razlika između ponude za zaključenje ugovora i drugih sličnih inicijativa budućih ugovornika
  - 1.1. Ponuda za pregovore
  - 1.2. Poziv na ponudu (*invitatio ad offerendum*)
- 2. Pojam ponude za zaključenje ugovora prema Zakonu o obligacionim odnosima
- 3. Pojam ponude za zaključenje ugovora u uporednom pravu

II. TEORIJSKA SHVATANJA O PRAVNOJ PRIRODI PONUDE

- 1. Ponuda za zaključenje ugovora kao jednostrana izjava volje
- 2. Ponuda za zaključenje ugovora kao predugovor ponuđača i ponuđenog
- 3. Shvatanje o deliktnoj odgovornosti ponudioca
- 4. Ponuda za zaključenje ugovora i zloupotreba prava

III. PONUDA JAVNOSTI

- 1. Opšta ponuda
- 2. Izlaganje robe
  - 2.1. Izlaganje robe u supermarketima i instaliranim automatima za prodaju

3. Dostavljanje robe licu koje robu nije naručilo
4. Prodaja robe na aukciji
5. Slanje kataloga i oglasa
6. Oglašavanje navođenjem rezerve oglašivača u pogledu količine robe
7. Javna ponuda u slučaju ugovora o nalogu

IV. FORMA PONUDE

1. Pojam i neformalnost ponude
2. Odstupanja od neformalnosti ponude
3. Zakonska forma ponude
4. Ugovorena forma ponude

V. PRAVNA DEJSTVA PONUDE

1. Opšta razmatranja
2. Obavezivanje ponuđača da održi ponudu
3. Vremenski period u kojem ponuda obavezuje
4. Isključenje obaveze održavanja ponude, povlačenje i opoziv ponude
  - 4.1. Opšta razmatranja
  - 4.2. Isključenje obaveze održavanja ponude
  - 4.3. Posebne klauzule otklanjanju pravnog dejstva neopozivosti ponude
5. Povlačenje i opoziv ponude
  - 5.1. Povlačenje ponude
  - 5.2. Opoziv ponude i način opoziva
  - 5.3. Ponašanje ponuđača koje je suprotno namjeri iskazanoj u ponudi i njegova građanska odgovornost

Odsjek 4. PRIHVAT PONUDE

I. POJAM

II. NAČIN PRIHVATA PONUDE

1. Prihvat ponude neposrednim aktivnim ponašanjem ponuđenog
2. Prihvat ponude posrednim aktivnim ponašanjem ponuđenog
3. Prihvat ponude pasivnim ponašanjem (ćutanjem)
4. Slučaj kada se budući ugovornici sporazumiju da pasivno držanje ponuđenog

ima značenje prihvata ponude

III. PRIHVAT PONUDE MORA BITI UPUĆEN PONUĐAČU

IV. PODUDARNOST SADRŽAJA PONUDE I PRIHVATA

V. PRIHVAT PONUDE UZ PRIMJEDBE KOJE NE UTIČU NA PRISTANAK PONUĐENOG (GUNĐAJUĆI PRIHVAT)

VI. POTVRDA O PRIJEMU PONUDE NE SMATRA SE PRIHVATOM PONUDE

VII. UKRŠTANJE PONUDA

VIII. BLAGOVREMENOST PRIHVATA PONUDE

IX. FORMA IZJAVE O PRIHVATU PONUDE

X. JEZIK IZJAVE O PRIHVATU PONUDE

XI. DEJSTVO PRIHVATA PONUDE

Odsjek 5. NASTANAK UGOVORA

I. VRIJEME NASTANKA UGOVORA

1. Trenutak zaključenja ugovora ako se ugovor zaključuje između prisutnih lica
2. Trenutak zaključenja ugovora ako se ugovor zaključuje između odsutnih lica

II. MJESTO ZAKLJUČENJA UGOVORA

Odsjek 6. NEDOSTACI U POGLEDU FORMIRANJA VOLJE UGOVORNIH STRANA

I. ZABLUDA

1. Pojam zablude
2. Vrste zablude
  - 2.1. Prava zabluda
  - 2.2. Neprava zabluda
  - 2.3. Zabluda koja sprečava nastanak saglasnosti volja i zabluda koja ugovor čini rušljivim
  - 2.4. Zabluda koja sprečava nastanak saglasnosti volja
  - 2.5. Zabluda o prirodi ugovora (error in negotio)
  - 2.6. Zabluda o osnovu, kauzi ugovora (error in cause)
  - 2.7. Zabluda o predmetu ugovora (error in corpore)
  - 2.8. Bitna i nebitna zabluda
  - 2.9. Zabluda o supstanci (error in substantia)
  - 2.10. Zabluda o ličnosti (error in persona)
  - 2.11. Zabluda o motivu (error in motivo)
  - 2.12. Zabluda o pravu (error iuris, ignorantia iuris)
  - 2.13. Zabluda o činjenicama ili stvarna zabluda (error facti, ignorantia facti)
  - 2.14. Zabluda zbog netačnog prenosa volje
  - 2.15. Zabluda o računskom podatku (zabluda u peru ili računu, error in transcribendis verbis)

II. PREVARA

1. Pojam prevare
2. Prevara o pobudi ili motivu
3. Pretpostavke prevare
4. Pravne posljedice prevare

III. PRINUDA

1. Pojam
2. Uslovi za ništavost ugovora zbog prinude
  - 2.1. Uzročna veza između radnje prinude i izjavljene volje
  - 2.2. Ozbiljnost radnje kojom se vrši prinuda
3. Prinuda mora biti nedopuštena

Odsjek 7. USLOVI KOJI SE ODNOSE NA SADRŽAJ UGOVORA

I OBLIK IZRAŽAVANJA VOLJE UGOVORNIKA

I. PREDMET UGOVORA

II. KAUZA (OSNOV) UGOVORA

III. FORMA UGOVORA

1. Pojam
  - 1.1. Forma ugovora i saglasnost trećega za zaključenje ugovora
  - 1.2. Forma ugovora i formalnosti publiciteta
  - 1.3. Forma ugovora i fiskalne formalnosti
  - 1.4. Forma ugovora i dokaz o postojanju ugovora

IV. VRSTE FORME UGOVORA

A. FORMA UGOVORA PREMA NAČINU ISPOLJAVANJA VOLJE UGOVORNIKA

1. Pismena forma ugovora
    - 1.1. Pisane riječi (tekst ugovora) kao sastavni dio pismene forme ugovora
    - 1.2. Potpisi ugovornih strana kao sastavni dio pismene forme ugovora
      - 1.2.1. Nužnost potpisa obje ugovorne strane
      - 1.2.2. Potpunost potpisa
      - 1.2.3. Svojeručnost potpisa
      - 1.2.4. Mjesto stavljanja potpisa
    - 1.3. Pretpostavka potpunosti isprave i pravno dejstvo istovremenih usmenih ugovornih klauzula koje nisu unesene u pismeno o ugovoru (ispravu)
      - 1.3.1. Pretpostavke za punovažnost istovremenih usmenih pogodbi o sporednim tačkama
      - 1.3.2. Pretpostavke za punovažnost istovremenih usmenih pogodbi kojima se smanjuju ili olakšavaju obaveze jedne ili obje ugovorne strane
    - 1.4. Forma sporazuma o izmjeni i dopuni pismenog ugovora
    - 1.5. Ugovori zaključeni elektronskim putem ili u elektronskom obliku kao modalitet pismene forme
  2. Forma javne isprave
  3. Realna forma
  4. Konkurencija formi
- B. FORMA UGOVORA PREMA INTENZITETU PRAVNOG DEJSTVA
1. Bitna ili konstitutivna forma (*forma ad solemnitatem*)
  2. Dokazna forma (*forma ad probationem*)
- C. FORMA UGOVORA PREMA IZVORU NASTANKA
1. Zakonska forma
  2. Ugovorena forma
  3. Forma koju stranke ugovaraju poslije zaključenja ugovora

Odjeljak 2 MODIFIKACIJA UGOVORA I DRUGIH PRAVNIH POSLOVA

Opšta razmatranja

I. USLOV (*condicio*)

1. Pojam
2. Mogućnost uslova
3. Dozvoljenost ili dopuštenost uslova
4. Neizvjesnost uslova
5. Obim uslova
6. Uslov kao sastojak pravnog posla
7. Uslov i sadržaj pravnog posla
8. Vrste uslova
  - 8.1. Nepravi uslovi
  - 8.2. Pravi uslovi
    - 8.2.1. Pozitivni uslov
    - 8.2.2. Negativni uslov
    - 8.2.3. Potestativni uslov (*condicio potestativae, condicio si voluere*)
    - 8.2.4. Kauzalan uslov
    - 8.2.5. Mješoviti uslov
9. Vrste uslova prema Zakonu o obligacionim odnosima
  - 9.1. Odložni uslov

- 9.1.1. Odnos subjektivnog prava i zahtjevu za njegovo ostvarenje u slučaju pravnog posla pod suspenzivnim uslovom
- 9.2. Raskidni uslov
- 9.3. Djelimični uslov
- 9.4. Jednostrani uslov
- 9.5. Fikcija ispunjenja ili neispunjenja uslova
- 9.6. Zaštita povjerioca uslovljenog prava
- II. NALOG (*modus*)
  - 1. Pojam
  - 2. Dejstva naloga
- III. ROK
  - 1. Pojam
    - 1.1. Rok kao protek vremena
    - 1.2. Rok kao određeni trenutak u vremenu
  - 2. Rok u pravnom poslu i računanje vremena
  - 3. Način određivanja i vrste rokova u pravnom poslu
    - 3.1. Rok određen kao dan za koji je izvjesno da će se dogoditi i kada će se dogoditi (*dies certus an certus quando*)
    - 3.2. Rok određen kao dan za koji je izvjesno da će se dogoditi, ali je neizvjesno kada će dogoditi (*dies certus an incertus quando*)
    - 3.3. Rok određen kao dan za koji je nije izvjesno da li će se dogoditi, ali je izvjesno kada će dogoditi (*dies incertus an certus quando*)
    - 3.4. Rok određen kao dan za koji je neizvjesno da li će se dogoditi i kada će se dogoditi (*Dies incertus an incertus quando*)
  - 4. Podjela rokova s obzirom na subjekte koji ih određuju i prema obimu neizvjesnosti
  - 5. Podjela rokova prema djestvu na pravni posao
    - 5.1. Odložni rok
    - 5.2. Raskidni rok
  - 6. Računanje vremena (*computatio temporis*)

Odjeljak 3 TUMAČENJE UGOVORA

- I. POJAM
- II. ODNOS TUMAČENJA I PRAVNE KVALIFIKACIJE UGOVORA
- III. NAČIN UTVRĐIVANJA SMISLA I DOMETA UGOVORNIH ODREDABA (NAČIN TUMAČENJA UGOVORA)
  - 1. Subjektivni kriterijum u tumačenju ugovora
  - 2. Objektivni kriterijum tumačenja ugovora
  - 3. Objektivno-subjektivni kriterijum u tumačenju ugovora
- IV. PRAVILA TUMAČENJA UGOVORA
  - 1. Opšta pravila za tumačenje ugovora
    - 1.1. Pojedine ugovorne klauzule valja tumačiti s obzirom na ugovor u cjelini, dakle s obzirom na sve njegove klauzule, a ne izdvojeno.
    - 1.2. Prilikom tumačenja ugovora valja imati u vidu i sve predugovorne faze (pregovori, ponuda, prihvata ponude), kao i ponašanje kontrahtenata nakon zaključenja ugovora.

1.3. Prilikom tumačenja ugovora nužno je imati u vidu lična svojstva ugovornika (stepen obrazovanja, posebna uža stručna osposobljenost i slično) i sredinu iz koje potiču kontrahenti, ali i voditi računa "...o značenju riječi koje se pridaje u konkretnom kontekstu odnosno u sredini iz koje potiču ugovarači odnosno lice koje formuliralo spornu odredbu (npr. žargon)."

1.4. Ugovor valja tumačiti prema običajima mjesta u kojem je zaključen, izuzev ako konkretne okolnosti ne upućuju da se primjene drugačija pravila.

1.5. Prilikom tumačenja ugovora se treba pridržavati opšteg pravila o blagonaklonom tumačenju koje potiče iz rimskog prava.

1.6. Opšte izraze u ugovoru treba tumačiti u skladu sa ciljem ugovora, odnosno u smislu da se istima obuhvata "samo ono o čemu su stranke imale nameru da ugovaraju."

1.7. Ako je u ugovoru, u određenoj ugovornoj klauzuli naveden kakav primjer radi preciznijeg označenja konkretne ugovorne obligacije odnosno ugovorne odredbe u navedenom ugovoru, to ne znači da izneseni primjer treba tumačiti i ograničiti samo na tu ugovornu klauzulu ili takav slučaj, već ga treba razumjeti da se odnosi na sve ugovorne klauzule iz tog ugovora, odnosno prava i obaveze koje iz istog proističu, ako to iz njihovog smisla i cilja proističe.

1.8. "Pri ugovorima, razume se, da je prećutno ugovoreno ono što je u naravi i običaju.

2. Posebna pravila o tumačenju ugovora

2.1. Tumačenje nejasnih odredaba ugovora kada je ugovor zaključen prema unaprijed odštampanom sadržaju ili kada je ugovor bio na drugi način pripremljen i predložen od jedne ugovorne strane

2.2. Tumačenje ugovora kada su nejasne odredbe sadržane u dobroćinim i teretnim ugovorima

3. Dispozitivna pravila o vansudskom tumačenju ugovora

Odjeljak 1 OPŠTA DEJSTVA UGOVORA

I. DEJSTVO UGOVORA U ODNOSU NA UGOVORNE STRANE – STVARANJE OBAVEZA ZA UGOVARAČE

II. DEJSTVA UGOVORA U ODNOSU NA TREĆA LICA

1. Ugovor o ispunjenju trećem licu

2. Ugovor koji stvara obavezu zaštite trećeg lica

3. Ugovor o obećanju radnje trećeg lica

4. Ugovor u korist trećeg lica

4.1. Pojam i osobine

4.2. Dejstvo ugovora u korist trećeg lica

4.3. Istorijski razvoj ugovora u korist trećeg lica

4.4. Pretpostavke za punovažnost ugovora u korist trećeg lica

4.5. Pravni odnosi koji nastaju zaključenjem ugovora u korist trećeg lica

4.5.1. Odnos stipulanta i promitenta

4.5.2. Odnos promitenta i korisnika

4.5.3. Odnos stipulanta i korisnika

4.6. Pravna priroda ugovora u korist trećeg lica

4.7. Zaključak u pogledu pravne prirode ugovora u korist trećeg lica

Odjeljak 2 POSEBNA DEJSTVA TERETNIH UGOVORA

Opšta razmatranja

Odsjek 1. ODGOVORNOST ZA NEDOSTATKE U ISPUNJENJU TERETNIH UGOVORA

I. POJAM

II. ISTORIJSKI RAZVOJ ODGOVORNOSTI ZA NEDOSTATKE U ISPUNJENJU TERETNIH UGOVORA

III. PRETPOSTAVKE ODGOVORNOSTI ZA NEDOSTATKE U ISPUNJENJU TERETNIH UGOVORA

IV. PRAVNA PRIRODA ODGOVORNOSTI ZA NEDOSTATKE U ISPUNJENJU TERETNIH UGOVORA

Odsjek 2. ODGOVORNOST ZA PRAVNE NEDOSTATKE ISPUNJENJA

I. DUŽNOST ZAŠTITE OD PRAVNOG UZNEMIRAVANJA

II. ISTORIJSKI RAZVOJ INSTITUTA

III. POJAM EVIKCIJE

IV. VRSTE EVIKCIJE

1. Potpuna evikcija

2. Djelimična evikcija

V. USLOVI ZA NASTANAK ODGOVORNOSTI ZA PRAVNE NEDOSTATKE ISPUNJENJA

1. Pravno negiranje (uznemiravanje) prava pribavioca

2. Pravni nedostatak mora da postoji u pravu prenosioca

3. Savjesnost pribavioca

4. Obavješćavanje prenosioca o pravnom uznemiravanju

VI. POSLJEDICE EVIKCIJE

1. Raskid ugovora po samom zakonu u slučaju potpune evikcije

2. Povrat datoga u slučaju potpune evikcije

3. Raskid ugovora ili srazmjerno sniženje cijene u slučaju djelimične evikcije i povrat datoga

4. Srazmjerno sniženje cijene i povrat datoga

5. Pravo pribavioca na naknadu štete

VII. UGOVORNO OGRANIČENJE ILI ISKLJUČENJE ODGOVORNOSTI ZA EVIKCIJU

VIII. ODGOVORNOST PRENOSIOCA ZA PRAVNE NEDOSTATKE ZBOG POSTOJANJA OGRANIČENJA JAVNO-PRAVNE PRIRODE

IX. GUBITAK PRAVA

Odsjek 3. ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE

I. DUŽNOST ZAŠTITE OD MATERIJALNIH NEDOSTATAKA

Opšta razmatranja

1. Istorijski razvoj instituta

2. Pojam materijalnog nedostatka stvari

3. Materijalni nedostatak prema Zakonu o obligacionim odnosima

3.1. Stvar nema potrebna svojstva za redovnu upotrebu ili za promet

3.2. Stvar nema potrebna svojstva za naročitu upotrebu za koju je kupac nabavlja

3.3. Stvar nema potrebna svojstva i odlike koja su izričito ili prećutno ugovorena odnosno propisana

3.3.1. Stvar nema svojstva i odlike koja su ugovornici izričito ili prećutno ugovorili

3.3.2. Stvar nema svojstva i odlike koje su propisane

3.4. Stvar nije saobrazna uzorku ili modelu

II. PRETPOSTAVKE ODGOVORNOSTI PRENOSIOCA ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE STVARI

Opšta razmatranja

1. Stvar mora imati materijalni nedostatak

2. Nedostatak stvari mora biti skriven

3. Nedostatak mora postojati u trenutku prelaska rizika sa prenosioca na pribavioca

III. MATERIJALNI NEDOSTACI ZA KOJE PRODAVAC ODGOVORA

1. Stvar nema potrebna svojstva za naročitu upotrebu za koju je kupac nabavlja

2. Stvar nije saobrazna uzorku ili modelu

IV. MATERIJALNI NEDOSTACI ZA KOJE PRODAVAC NE ODGOVARA

1. Objektivni uslov za isključenje odgovornosti prodavca za materijalne nedostatke

2. Subjektivni uslov za isključenje odgovornosti prodavca za materijalne nedostatke

2.1. Za koje nedostatke zakon ustanovljava pretpostavku da nisu mogli ostati nepoznati kupcu?

V. PREGLED STVARI, OBAVEZA OBAVJEŠTAVANJA O UOČENOM NEDOSTATKU I ROKOVI OBAVJEŠTAVANJA

1. Način pregleda stvari

2. Vrijeme pregleda

3. Mjesto pregleda

4. Obavještenje o vidljivim nedostacima (prigovori, reklamacije)

5. Obavještenje o skrivenim nedostacima (prigovori, reklamacije)

6. Prava pribavioca stvari sa nedostatkom i rokovi u slučaju popravke, zamjene i slično

7. Sadržaj obavjesti o nedostatku, način slanja obavjesti i posljedice u slučaju kada obavjest o nedostatku ne stigne prodavcu

8. Pravno značenje činjenice da je prodavac znao za nedostatak i njen uticaj na pravo kupca da se pozove na nedostatak

9. Ugovorno ograničenje ili isključenje odgovornosti prodavca za materijalne nedostatke

10. Odgovornost imaoca za stvari koje se prodaju na prinudnoj javnoj prodaji

VI. POSEBNO O PRAVIMA PRIBAVIOCA KOJI JE BLAGOVREMENO I UREDNO OBAVJESTIO PRENOSIOCA O NEDOSTATKU

Opšta razmatranja

1. Prava pribavioca koji je blagovremeno i uredno obavjestio prenosioca o nedostatku prema Zakonu o obligacionim odnosima

Uopšte

1.1. Pravo pribavioca da zahtijeva uredno ispunjenje (uklanjanje nedostatka ili predaja druge stvari bez nedostatka)

1.2. Pravo pribavioca da zahtijeva sniženje cijene

1.3. Pravo pribavioca da zahtijeva raskid ugovora

1.4. Pravo pribavioca na raskid ugovora u slučaju djelimičnih nedostataka

1.5. Raskid ugovora zbog nedostatka kad je određena jedna cijena za više stvari

VII. OPŠTE PRAVILO O GUBLJENJU PRAVA NA RASKID UGOVORA ZBOG NEDOSTATKA I IZUZECI OD TOG PRAVILA

1. Mogućnost raskida ugovora zbog nedostatka stvari ako je stvar potpuno ili djelimično propala ili oštećena usljed nedostatka koji opravdava raskidanje ugovora

2. Mogućnost raskida ugovora zbog nedostatka stvari ako je stvar potpuno ili djelimično propala ili oštećena usljed nekog događaja koji ne potiče od kupca niti od lica za koje on odgovara

3. Mogućnost raskida ugovora zbog nedostatka stvari ako je stvar potpuno ili djelimično propala ili oštećena zbog obaveze kupca da pregleda stvar

4. Mogućnost raskida ugovora zbog nedostatka stvari kada je kupac prije nego što je nedostatak otkriven potrošio ili zamjenio jedan dio stvari prilikom njene redovne upotrebe

5. Mogućnost raskida ugovora zbog nedostatka stvari kada je oštećenje stvari ili izmjena bez značaja

VIII. DEJSTVA RASKIDA UGOVORA ZBOG MATERIJALNOG NEDOSTATKA

IX. POSTUPNO OTKRIVANJE NEDOSTATAKA I PRAVA PRIBAVIOCA

X. GAŠENJE PRAVA KUPCA PO OSNOVU MATERIJALNIH NEDOSTATAKA STVARI

XI. PRAVO PRIBAVIOCA NA NAKNADU ŠTETE U SLUČAJU MATERIJALNIH NEDOSTATAKA

1. Pravo pribavioca na naknadu štete koja postoji na predmetu ispunjenja i pravo na naknadu štete u vezi sa predmetom ispunjenja koji ima nedostatak

2. Pravo pribavioca na naknadu štete koja je zbog nedostatka nastala na drugim pribaviočevim dobrima

Odsjek 4. GARANCIJA ZA ISPRAVNO FUNKCIONISANJE PRODATE STVARI

Opšta razmatranja

I. POJAM GARANCIJE

II. VRSTE GARANCIJE

1. Proizvođačka garancija

2. Trgovačka garancija

3. Dobrovoljna garancija

4. Zakonska garancija

III. PRETPOSTAVKE ODGOVORNOSTI PRODAVCA I PROIZVOĐAČA PO OSNOVU GARANCIJE ZA ISPRAVNO FUNKCIONISANJE PRODATE STVARI

1. Pretpostavke koje se odnose na predmet garancije

1.1. Vrsta stvari za koju se daje garancija

1.2. Ostvarenje rizika koji je bio obezbjeđen garancijom nastupanjem okolnosti koje demantuju dato obećanje garanta (garantovani slučaj)

2. Pretpostavke koje se odnose na subjekte odgovornosti po osnovu garancije za ispravno funkcionisanje prodate stvari

2.1. Izjava proizvođača ili uvoznika (garanta) data u formi posebne isprave (garantni list) da će stvar koja je predmet prodaje u određenom vremenskom periodu (garantnom roku) imati potreban kvalitet i da će funkcionisati ispravno

2.2. Predaja prodate stvari i garantnog lista kupcu

3. Garantni list
4. Garantni rok
5. Pravna priroda garancije za ispravno funkcionisanje prodate stvari
6. Odgovorna lica - prodavac i proizvođač
  - 6.1. Kad je proizvođač istovremeno i prodavac stvari
  - 6.2. Kad su proizvođač i prodavac stvari različita lica
7. Osnov i oblik obaveze proizvođača i prodavca kao davalaca garancije
8. Obaveze garanta u slučaju odgovornosti po osnovu garancije za ispravno funkcionisanje prodate stvari
  - 8.1. Obaveza popravke stvari na trošak prodavca odnosno proizvođača
  - 8.2. Obaveza predaje stvari koja funkcioniše ispravno (obaveza zamjene stvari)
  - 8.3. Obaveza naknade štete
9. Prava kupca na raskid ugovora ili sniženje cijene, te naknadu štete ako prodavac u razumnom roku ne popravi ili zamjeni stvar
10. Snošenje troškova i rizika prenosa
  - 10.1. Troškovi prenosa stvari
  - 10.2. Rizik slučajne propasti stvari ili njenog oštećenja za vrijeme prijenosa
11. Odgovornost kooperanata prema proizvođaču finalnog proizvoda
12. Gubitak prava kupca po osnovu garancije proizvođača za ispravno funkcionisanje prodate stvari

Odsjek 5. PREKOMJERNO OŠTEĆENJE (*laesio enormis*)

Uvod

- I. Istorijski razvoj instituta i domen primjene
- II. Shvatanja o pojmu i pravnoj prirodi prekomjernog oštećenja
  1. Teorija o uticaju volje na nastanak oštećenja
    - 1.1. Subjektivno shvatanje pojma prekomjernog oštećenja
    - 1.2. Objektivno shvatanje pojma prekomjernog oštećenja
  2. Teorije u uticaju faktičkog oštećenja na imovinu ugovarača
    - 2.1. Ugovorna teorija
    - 2.2. Teorija štete
- III. Pojam i pretpostavke prekomjernog oštećenja prema Zakonu o obligacionim odnosima
- IV. Prekomjerno oštećenje kao gubitak imovine i kao pravna činjenica
- V. Prekomjerno oštećenje kao subjektivno pravo
- VI. Pravna priroda ponude druge (neoštećene) strane za dopunu do prave vrijednosti – materijalno-pravni i procesni aspekti

Odsjek 6. ZELENAŠKI UGOVOR

- I. POJAM
  1. Zelenaški ugovor i prekomjerno oštećenje - sličnosti, razlike i potreba paralelnog postojanja i normiranja
  2. Zelenaški ugovor i promjenjene okolnosti – sličnosti i razlike
- II. PORIJEKLO ZELENAŠKOG UGOVORA
- III. PRETPOSTAVKE ZA NASTANAK ZELENAŠKOG UGOVORA
  1. Pretpostavka objektivne prirode
  2. Pretpostavke subjektivne prirode

2.1. Pretpostavke na strani oštećenog (iskorišćenog)

- 2.1.1. Stanje nužde
- 2.1.2. Teško materijalno stanje
- 2.1.3. Nedovoljno iskustvo oštećenog
- 2.1.4. Lakomislenost
- 2.1.5. Zavisnost
- 2.1.6. Slaboumnost i duševno uzbuđenje

2.2. Pretpostavke na strani zeleniša

IV. PRAVNE POSLJEDICE ZAKLJUČENJA ZELENIAŠKOG UGOVORA

Odsjek 7. RASKID ILI IZMJENA UGOVORA ZBOG PROMIJENJENIH OKOLNOSTI

Uvod

I. ISTORIJSKI RAZVOJ

1. Rimsko pravo i promjenjene okolnosti
2. Srednjovjekovno pravo i promjenjene okolnosti
3. Promjenjene okolnosti u evropskim građanskim kodifikacijama XIX vijeka
  - 3.1. Francusko pravo
  - 3.2. Njemačko pravo
  - 3.3. Austrijsko pravo
  - 3.4. Švajcarsko pravo
  - 3.5. Italijansko pravo
  - 3.6. Anglosaksonsko pravo

II. PROMJENJENE OKOLNOSTI I MEĐUNARODNE KONVENCIJE

III. NAČELA ZA MEĐUNARODNE TRGOVAČKE UGOVORE I NAČELA EVROPSKOG UGOVORNOG PRAVA

IV. PROMJENJENE OKOLNOSTI U JUGOSLOVENSKOM PRAVU DO DONOŠENJA ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA

1. Promjenjene okolnosti u obligacionom pravu Kraljevine Jugoslavije
2. Promjenjene okolnosti u obligacionom pravu Federativne narodne Republike Jugoslavije
3. Promjenjene okolnosti prema Opštim uzansama za promet robom

V. PROMIJENJENE OKOLNOSTI PREMA ZAKONU O OBLIGACIONIM ODNOSIMA

Odredbe Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine kojima se uređuje pravni institut *clausula rebus sic stantibus* u neizmjenjenom obliku se primjenjuju i u pozitivnom ugovornom pravu u Bosni i Hercegovini. Polazeći od smisla i jezičkog značenja upotrebljenih riječi i izraza u zakonskom tekstu, pod promijenjenim okolnostima se smatraju dvije posebne i po posljedicama koje proizvode, različite grupe okolnosti koje nastupe poslije zaključenja ugovora i to: 1). okolnosti koje otežavaju ispunjenje obaveze jedne strane i 2). okolnosti zbog kojih se ne može ostvariti svrha ugovora.

1. Okolnosti koje otežavaju ispunjenje obaveze jedne strane
2. Okolnosti zbog kojih se ne može ostvariti svrha ugovora
3. Promjenjene okolnosti moraju nastupiti prije isteka roka koji je određen za ispunjenje obaveze
4. Prava ugovorne strane kojoj je otežano ispunjenje obaveze odnosno osujećeno ostvarenje svrhe ugovora
5. Obaveza obavješćavanja

6. Okolnosti od značaja za odluku suda o raskidu ili izmjeni ugovora zbog promijenjenih okolnosti

7. Klausula o odricanju od pozivanja na promjenjene okolnosti

Odjeljak 1 NEPOSTOJEĆI I NEVAŽEĆI UGOVORI

Odsjek 1. TAKOZVANI "NEPOSTOJEĆI UGOVORI"

Odsjek 2. NEVAŽEĆI UGOVORI

I. SANKCIJA NIŠTAVOSTI UGOVORA

II. SANKCIJA RUŠLJIVOSTI UGOVORA

III. DEJSTVA SANKCIJE NIŠTAVOSTI I RUŠLJIVOSTI

IV. RAZVOJ SHVATANJA O NEVAŽEĆIM UGOVORIMA U RIMSKOM PRAVU

V. SAVREMENA SHVATANJA O NEVAŽEĆIM UGOVORIMA

1. Shvatanje o dvojnoj (bipartitnoj) podjeli nevažećih ugovora

2. Shvatanje o trojnoj (tripartitnoj) podjeli nevažećih ugovora

3. Shvatanje o nepotpunim ili nezavršenim pravnim poslovima

VI. NEVAŽEĆI UGOVORI PREMA ZAKONU O OBLIGACIONIM ODNOSIMA

1. Opravdanost bipartitne podjele nevažećih ugovora na ništave i rušljive i neopravdanost izjednačavanja pojmova ništavog ugovora sa faktičkim stanjem kada ugovor koji su strane željele da zaključe uopšte nije nastao

2. Mogućnost konvalidacije

Odsjek 3. NIŠTAVI UGOVORI

I. POJAM

II. PRETPOSTAVKE NIŠTAVOSTI UGOVORA

1. Ugovor je protivan prinudnom propisu

2. Ugovor je protivan javnom poretku

2.1. Važnija teorijska shvatanja o pojmu javnog poretka

2.1.1. Teorije koje negiraju mogućnost definisanja pojma javnog poretka

2.1.2. Teorije o karakterističnim uputstvima za određivanje pojma javnog poretka

2.1.3. Teorije o zakonima javnog poretka

2.1.4. Teorije o pojmu javnog poretka nastale u prvoj polovini XIX vijeka

2.1.5. Teorije o pojmu javnog poretka

2.2. Pojam javnog poretka u jugoslovenskom pravu

3. Ugovor je protivan dobrim običajima

III. POSLJEDICE NIŠTAVOSTI

1. Ništavost ugovora i pravni odnosi ugovarača

2. Ništavost ugovora i nemogućnost naturalne restitucije

2.1. Odstupanja od restitucije putem primjene pravila „nemo auditur propriam turpitudinem allegans“

3. Ništavost ugovora i pravo savjesnog ugovarača na naknadu štete

4. Ništavost ugovora i pravni položaj trećih lica

5. Djelimična ništavost ugovora

6. Konverzija

7. Naknadni nestanak uzroka ništavosti

8. Neograničeno isticanje ništavosti

Odsjek 4. RUŠLJIVI UGOVORI

I. POJAM I OSOBINE

II. RAZLOZI RUŠLJIVOSTI

1. Ograničena poslovna sposobnost
2. Mane volje
3. Rušljivost određena Zakonom o obligacionim odnosima ili posebnim propisom
4. Rušljivi i ništavi ugovori - sličnosti i razlike
5. Ko se može pozvati na rušljivost ugovora

III. POSLJEDICE RUŠLJIVOSTI – PONIŠTENJE UGOVORA I POSLJEDICE PONIŠTENJA

1. Posljedice poništenja ugovora ograničeno poslovno sposobnog lica
2. Odgovornost za štetu zbog poništenja rušljivog ugovora
3. Odgovornost ograničeno poslovno sposobnog lica nastalu poništenjem rušljivog ugovora

IV. PRESTANAK PRAVA NA ISTICANJE RUŠLJIVOSTI

Odjeljak 2 RASKID UGOVORA ZBOG NEISPUNJENJA I PRESTANAK UGOVORA ZBOG SMRTI UGOVORNIKA

Uvod

I. SPORAZUMNI RASKID UGOVORA ZBOG NEISPUNJENJA

1. Pojam i pravna priroda
2. Dejstva sporazumnog raskida ugovora
3. Pretpostavke za sporazumni raskid ugovora

II. JEDNOSTRANI RASKID UGOVORA ZBOG NEISPUNJENJA

Uvod

1. Istorijski razvoj
2. Raskid ugovora zbog neispunjenja u savremenim pravnim sistemima
3. Važnija teorijska shvatanja o osnovu raskida ugovora zbog neizvršenja
  - 3.1. Shvatanje o prećutnom raskidnom uslovu kao osnovu raskida ugovora zbog neizvršenja
  - 3.2. Teorija o odsustvu kauze kao osnovu raskida ugovora zbog neizvršenja
  - 3.3. Teorija o objašnjenju raskida ugovora zbog neizvršenja odsustvom pravičnosti ili ekvivalentnosti uzajamnih prestacija
4. Ovlaštenje za jednostrano raskidanje ugovora
5. Ugovorno jednostrano raskidanje ugovora
  - 5.1. Bezuslovno i uslovno ugovorno jednostrano raskidanje ugovora
  - 5.2. Dejstvo ugovornog jednostranog raskidanja ugovora
6. Zakonsko jednostrano raskidanje ugovora zbog neispunjenja
  - 6.1. Priroda ugovora koji se raskida
    - 6.1.1. Raskidanje fiksnih ugovora – raskid po samom zakonu (ipso iure)
      - 6.1.1.1. Održavanje ugovora na snazi ili raskidanje ugovora ukoliko povjerilac koji je zatražio ispunjenje ugovora nakon isteka fiksnog roka ne dobije ispunjenje obaveze ni u razumnom roku
      - 6.1.1.2. Raskidanje ugovora kad ispunjenje o roku nije bitni sastojak ugovora
        - 6.1.1.2.1. Raskidanje ugovora bez ostavljanja naknadnog roka
        - 6.1.1.2.2. Raskidanje ugovora prije isteka ugovorenog roka za ispunjenje obaveze

6.1.2.3. Raskidanje ugovora sa uzastopnim obavezama

6.2. Neispunjenje obaveze

6.2.1. Obim ispunjenja (potpuno neispunjenje ili djelimično ispunjenje)

6.3. Krivica dužnika

6.3.1. Pravo na raskid ugovora zbog neispunjenja obaveze prema Zakonu o obligacionim odnosima i krivica za neispunjenje ili zakašnjenje u ispunjenju ugovorne obaveze

6.4. Način izricanja raskida ugovora

6.4.1. Sudski raskid ugovora zbog neispunjenja

6.4.2. Vansudski raskid ugovora zbog neispunjenja

7. Dejstvo raskida ugovora zbog neispunjenja

III. PRESTANAK UGOVORA ZBOG SMRTI UGOVORNIKA